

PRIEŠMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ PILIETIŠKUMO KOMPETENCIJOS UGDYMAS, TAIKANT DEMOKRATIŠKUMO ŽAIDIMUS

Emilija Trepeikaitė

doc. dr. Sigita Saulėnienė (*vadovas*)

Kauno kolegija, Menų ir ugdymo fakultetas, Pedagogikos katedra

Adresas: Pramonės 22-421, Kaunas
E. puslapis: <https://www.kaunokolegija.lt/muf/>
E. paštas: emilija.tre761@go.kauko.lt
Telefono nr.: 8 (37) 20 86 04
Tyrimų kryptis (-ys): S 007 Edukologija, M01 Pedagogika

Tyrimo tikslas. Atskleisti priešmokyklinio amžiaus vaikų pilietiškumo kompetencijos ugdymą, taikant demokratiškumo žaidimus.

Reikšminiai žodžiai: demokratiškumo žaidimai, pilietiškumo kompetencija, priešmokyklinis amžius, ugdymas

Tyrimo metodai. Mokslinės literatūros ir dokumentų analizė.

Rezultatai ir / arba išvados. Pilietiškumas – tai savo teisių ir pareigų valstybei supratimas, pilietiškumo vertybių puoselėjimas, psichologinės žmogaus nuostatos ir doroviniai principai, valstybei naudinga veikla ir gerovės jai siekimas. Tautiškumas, demokratiškumas ir patriotiškumas – yra pilietiškumo komponentai. Pilietiškumo ugdymas prasideda šeimoje ir yra toliau plėtojimas ugdymo įstaigose bei visuomenėje. Pilietiškumo ugdymas arba pilietinis ugdymas yra šeimos, švietimo institucijų ir visuomenės pareiga. Priešmokyklinis amžius yra laikomas lemiamu amžiaus tarpsniu, todėl yra labai svarbu, kokie vertybiniai pagrindai bus suteikti vaikui šiame jo gyvenime etape, nes būtent šiame, amžiuje formuojasi vaiko asmenybė ir tapatybė. Pilietiškumo kompetencija, priešmokykliniame amžiuje, apibrėžiama kaip pilietinių ir demokratinių vertybinių nuostatų formavimas ir plėtojimas, kurią sudaro šie sandai: pilietinis tapatumas ir pilietinė galia, gyvenimas bendruomenėje, kuriant demokratišką visuomenę, pagarba žmogaus teisėms ir laisvėms, valstybės kūrimas ir valstybingumo stiprinimas tarptautinėje bendruomenėje. Tikslinga ugdyti pilietiškumo kompetenciją įvairiais demokratiškumą ir pilietiškumą skatinančiais žaidimais ir veiklomis, kurie suteiktų vaikams supratimą apie Lietuvos istoriją, kultūrą, valstybines šventes, etnografinį palikimą, bei padėtų atsiskleisti savybėms, kurios yra būtinos demokratinės valstybės piliečiui.

Originalumas ir / arba praktinis reikšmingumas. Pasak J. V. Baliutavičiaus ir E. Rickevičiūtės (1998), „Lietuvą įsivaizduojame kaip modernią, demokratišką respubliką, o tam reikia piliečio, kuris gebėtų laisvai, sąmoningai vertinti, spręsti ir apsispręsti nuolat kintančioje visuomenėje. Kaip teigia Diković, Zečević (2020), pilietiškumo kompetencijos ugdymas – tai vaikų ir jaunuolių parengimas aktyviai dalyvauti demokratinėje visuomenėje. Pilietinė kompetencija apima tris tarpusavyje susijusias funkcines dimensijas: pilietines žinias ir supratimą, pilietinius įgūdžius ir gebėjimus bei pilietines vertybes ir nuostatas. Jei norime įtraukti piliečius ir skatinti jų aktyvumą, jaunimas turi suprasti piliečio sampratą ir vaidmenį demokratinėje visuomenėje, taip pat svarbu skatinti juos suvokti savanorystės ir visuomenei naudingos veiklos svarbą. Pilietiškumas formuojasi dar ikimokykliniame amžiuje, ir būtent šeima šiuo metu vaikui daro didžiausią įtaką“. Ugdymo įstaiga tik papildo tėvų mokymą, pilietiškumo ugdymą namuose, todėl yra svarbu, kad vaikams suteikiamos žinios ir diegiamos vertybės sutaptų (Landsbergienė, 2019). Pilietiškumas pasireiškia vaikams kaupiant žinias apie savo artimiausią aplinką ir gimtąją šalį, bei papildant naujomis žiniomis apie pasaulį. Vaikai geba pripažinti save kaip pasaulio piliečius, atpažinti ir kalbėti apie socialines problemas artimiausios aplinkos ir pasaulio kontekste, siūlyti pasaulinių problemų sprendimus ir aktyviai prisidėti prie švarios, saugios ir tvarios aplinkos kūrimo (Žegunienė, 2022). Teorinė analizė atskleidė, kad priešmokyklinio amžiaus vaikų pilietiškumo kompetenciją galima ugdyti pritaikant ir demokratiškumo žaidimus, kurie nėra aprašyti priešmokyklinio amžiaus ugdymo metodikoje.